

สารบัญ

บทที่	หน้า
บทคัดย่อ	ก
1 บทนำ	1
1.1 ความนำ	1
1.2 ความหมายขององค์กรสาธารณประโยชน์	2
1.3 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย	6
1.4 แนวทางและขั้นตอนการดำเนินงาน	6
2 ภาพรวมกระบวนการประชาสังคมไทย	10
2.1 ประวัติความเป็นมาขององค์กรสาธารณประโยชน์ในประเทศไทย	10
(1) อิทธิพลของศาสนาพุทธในยุคแรก	10
(2) อิทธิพลตะวันตกและความหลากหลายทางวัฒนธรรม	11
(3) อิทธิพลของคนจีนและความหลากหลายทางวัฒนธรรม	14
2.2 องค์กรสาธารณประโยชน์และองค์กรประชาสังคม	16
(1) ระหว่าง พ.ศ.2475 - พ.ศ.2516	16
(2) ระหว่าง พ.ศ.2516 - พ.ศ.2523	17
2.3 การเติบโตของกระบวนการประชาสังคมช่วง พ.ศ.2523-2535	19
(1) เครือข่ายองค์กรด้านสตรี	19
(2) เครือข่ายองค์กรด้านเด็ก	20
(3) เครือข่ายองค์กรด้านสังคมสงเคราะห์	20
(4) เครือข่ายองค์กรพัฒนา	21
(5) เครือข่ายองค์กรด้านสุขภาพอนามัย	23
(6) เครือข่ายองค์กรด้านสิ่งแวดล้อม	23
(7) เครือข่ายองค์กรด้านศาสนาวัฒนธรรม	24
2.4 กระบวนการประชาธิปไตยในช่วง พ.ศ.2535 ถึง ปัจจุบัน	25
(1) อิทธิพลของนโยบายระดับนานาชาติและระดับชาติ	26
(2) กระบวนการสร้างประชาธิปไตย	28
(3) กระบวนการด้านสิ่งแวดล้อม	29
(4) กระบวนการประชาสังคมและการคุ้มครองสิทธิ	33
(5) การตอบโต้กระบวนการโลกาภิวัตน์และวิกฤตเศรษฐกิจของ องค์กรประชาสังคม	38
(6) การเคลื่อนไหวระดับโลก ระดับท้องถิ่น และนโยบายรัฐไทย	40
2.5 สรุปภาพรวมของกระบวนการพัฒนาประชาสังคมในประเทศไทย	42

บทที่

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

3	นโยบาย กฎหมาย และกระบวนการประชาสังคมไทย	49
3.1	นโยบายรัฐบาล	49
3.2	การเปลี่ยนแปลงทางนโยบายและกฎหมาย	50
	(1) พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ.2485 พ.ศ.2486 และพระราชบัญญัติสำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ.2522	50
	(2) พระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคมและมูลนิธิ พ.ศ.2499 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ.2535	51
	(3) พระราชบัญญัติสมาคมการค้าและหอการค้า พ.ศ.2519	51
	(4) พระราชบัญญัติมาปนิกจสมาคม พ.ศ.2517	52
	(5) พระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ.2518	52
	(6) ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยกฎกระทรวงจดทะเบียน พ.ศ.2497 ระเบียบอื่นๆที่เกี่ยวข้อง และคำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ 92/2519 เรื่องตั้งคณะกรรมการสอดส่องพฤติกรรมของสมาคม	52
	(7) ประมวลรัษฎากรว่าด้วยภาษีเงินได้และประกาศกระทรวงการคลังว่าด้วยภาษีเงินได้และภาษีการค้า รวมทั้งหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการเป็นองค์กรสาธารณกุศล	54
	(8) กฎระเบียบเกี่ยวกับการดำเนินงานขององค์กรต่างประเทศ องค์กรเอกชนต่างประเทศ และอาสาสมัครชาวต่างประเทศ	55
	(9) ระเบียบกรมศาสนา	58
	(10) คำสั่ง กฎ ระเบียบสำหรับองค์กรด้านสังคมสงเคราะห์	59
3.3	นโยบายเสรีของรัฐบาลหลังนโยบาย 66/2523	61
	(1) งบประมาณ	63
	(2) กลไก/องค์กร	66
	(3) การแก้ไขกฎหมาย	67
3.4	นโยบายด้านประชาสังคมในรัฐธรรมนูญไทย พ.ศ.2540	70
3.5	การแก้ไขกฎหมายและกลไกการส่งเสริมองค์กรสาธารณประโยชน์	74
	(1) กฎหมายเกี่ยวกับสถานะและการดำเนินงานขององค์กร	74
	(2) กฎเกณฑ์ด้านงบประมาณสนับสนุนองค์กร รวมทั้งการบริหารการเงินและภาษีอากรที่พึงจัดเก็บ	75
3.6	สรุปเรื่องนโยบายรัฐต่อกระบวนการประชาสังคม	77

บทที่

(๑๖) สารบัญ (ต่อ)

หน้า

๔	การศึกษาองค์กรสาธารณประโยชน์เชิงปริมาณ	79
4.1	การจัดทำฐานข้อมูลองค์กรสาธารณประโยชน์ในประเทศไทย	79
4.1.1	ฐานในการวิเคราะห์เชิงปริมาณภาคองค์กรสาธารณประโยชน์	84
	(1) องค์ประกอบที่ 1 จำนวนองค์กร	84
	(2) องค์ประกอบที่ 2 การจ้างงาน	87
	(3) องค์ประกอบที่ 3 อาสาสมัคร	91
	(4) องค์ประกอบที่ 4 การใช้จ่าย	94
	(5) องค์ประกอบที่ 5 รายได้	100
4.2	การจำแนกประเภทองค์กรสาธารณประโยชน์ตามหลักสากล (ICNPO)	103
4.2.1	ด้านจำนวนองค์กร	103
	(1) วัฒนธรรมและสันตนาการ	104
	(2) การศึกษาและการวิจัย	106
	(3) สุขภาพอนามัย	107
	(4) บริการสังคม สังคมสงเคราะห์	110
	(5) สิ่งแวดล้อม	114
	(6) การพัฒนาชนบทและเมือง	116
	(7) กฎหมาย การรณรงค์ และการเมือง	118
	(8) องค์กรกุศลและอาสาสมัคร	120
	(9) กิจกรรมระหว่างประเทศ	122
	(10) ศาสนา	123
	(11) การค้า วิชาชีพ และแรงงาน	124
4.2.2	การจ้างงานในองค์กรสาธารณประโยชน์แต่ละภาคกิจกรรม :	125
	การประมาณการ	
	(1) แหล่งข้อมูลในเรื่องขนาดและการจ้างงานขององค์กร	126
	สาธารณประโยชน์ตามกลุ่มกิจกรรม	
	(2) การจ้างงาน : แนวทางที่ 2	133
	(3) การจ้างงาน : แนวทางที่ 3	136
4.2.3	การประมาณการอาสาสมัคร	138
4.2.4	การใช้จ่ายในรอบปีขององค์กรสาธารณประโยชน์ จำแนกตาม	139
	ประเภทองค์กร	

บทที่

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

(1) การใช้จ่าย : แนวทางที่ 1	139
(2) การใช้จ่าย : แนวทางที่ 2	140
(3) การใช้จ่าย : แนวทางที่ 3	144
(4) แนวทางที่ 4 : การประมาณการใช้จ่าย : การประมาณแบบ ผสมผสาน	149
4.2.5 รายรับขององค์กรสาธารณประโยชน์ จำแนกตามกลุ่มกิจกรรม	152
(1) รายรับ : แนวทางที่ 1	152
(2) รายรับ : แนวทางที่ 2	155
(3) รายรับ : แนวทางที่ 3	157
(4) แนวทางที่ 4 : ประมาณการรายได้ : การประมาณแบบ ผสมผสาน	163
4.3 สรุปภาพรวมจากข้อมูลเชิงปริมาณ	168
4.3.1 ขนาด จำนวนองค์การ	168
4.3.2 การจ้างงาน	168
4.3.3 อาสาสมัคร	169
4.3.4 การใช้จ่าย	169
4.3.5 รายรับ	170
4.3.6 การจ้างงานในภาคองค์กรสาธารณประโยชน์เปรียบเทียบกับ ภาพรวมทางเศรษฐกิจ	170
4.3.7 แนวทางเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ	173
5 บทบาทขององค์กรประชาสังคมในปัจจุบัน	175
5.1 การเติบโตขององค์กรประชาสังคม	175
5.2 กลุ่มที่ 1 วัฒนธรรม สันทนาการ และศาสนา	180
5.3 กลุ่มที่ 2 การศึกษาและวิจัย	183
5.4 กลุ่มที่ 3 สุขภาพอนามัย	189
5.5 กลุ่มที่ 4 บริการสังคม สังคมสงเคราะห์ การกุศล และส่งเสริม อาสาสมัคร	198
5.6 กลุ่มที่ 5 สิ่งแวดล้อม	204
5.7 กลุ่มที่ 6 การพัฒนาชนบทและเมือง	208
5.8 กลุ่มที่ 7 กฎหมาย การรณรงค์ และการเมือง	213
5.9 กลุ่มที่ 8 กิจกรรมระหว่างประเทศ	216
5.10 กลุ่มที่ 9 กลุ่มวิชาชีพ สมาคมวิชาชีพ และสมาคมพนักงานและลูกจ้าง	217

บทที่	สารบัญ (ต่อ)	หน้า
5.11	สรุป	219
6	ภาพรวมองค์กรสาธารณประโยชน์และแนวโน้มในอนาคต : ข้อเสนอแนะ	222
6.1	การเคลื่อนตัวของภาคประชาสังคม	222
	(1) หลังสงครามโลกครั้งที่สอง และช่วงรัฐบาลเผด็จการ	222
	(2) พ.ศ. 2510 – 2535	223
	(3) พ.ศ. 2535 – ปัจจุบัน	224
6.2	การเคลื่อนตัวของภาครัฐ	226
	(1) ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคองค์กรสาธารณประโยชน์ ด้านการพัฒนาสังคม	229
	(2) ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคองค์กรสาธารณประโยชน์ ด้านการดื่อรองกับองค์กรเหนือรัฐ	232
6.3	การปรับตัวของภาคประชาสังคมและภาครัฐในทศวรรษหน้า	234
	(1) นโยบายรัฐและการเกิดและการปิดตัวขององค์กร สาธารณประโยชน์ในประเทศไทย	235
	(2) การมีส่วนร่วมของประชาชนและการขยายตัวขององค์กร สาธารณประโยชน์	236
บรรณานุกรม		238
ภาคผนวก :		
	(1) ทำเนียบต่างๆ	1
	(2) การแบ่งประเภทองค์กร	3
	(3) รายชื่อผู้เข้าร่วมการประชุมกลุ่มย่อย	4
	(4) สรุปสาระเชิงปริมาณการจ้างงานจากรายงานที่เกี่ยวข้อง	14
	(5) แบบสอบถาม	26
ภาคผนวก ก. :	กรณีศึกษา 4 กรณี [แยกเล่ม]	
ภาคผนวก ข. :	บรรณานิทัศน์ (Annotated Bibliography) [แยกเล่ม]	
ภาคผนวก ค. :	รายชื่อองค์กรสาธารณประโยชน์ในประเทศไทย [ไม่ได้จัดพิมพ์ จัดเก็บไว้ใน Diskette]	